

Информативна брошура о ризицима од трговине људима у сврху радне експлоатације у иностраниству

Финансирано
од стране Европске уније
и Вијећа Европе

COUNCIL OF EUROPE

Имплементирано
од стране Вијећа Европе

**Информативна
брошура о ризицима
од трговине људима
у сврху радне
експлоатације у
иностранству**

Септембар 2022.

Увод

Сврха ове брошуре је да грађанима и грађанкама Босне и Херцеговине који се одлуче на одлазак у иностранство помогне при заштити њихових људских права у сфери рада, али и шире.

Двадесет први вијек је вијек масовних миграција становништва које се дешавају из различитих разлога.

Велики број становника Босне и Херцеговине напушта земљу јер желе да остваре боље услове живота. Бољи стандард земаља Западне Европе и Европске уније привлачан је, али у себи крије и бројне ризике. Посебна опасност вреба у чињеници да многи огласи за посао на које се грађани јављају нису валидни и истинити, а агенције за посредовање у запошљавању које су активне у Босни и Херцеговини нису све правно регистроване нити имају дозволу да се баве посредовањем у запошљавању.

Један од најзначајнијих ризика којег

држављани Босне и Херцеговине морају да буду свјесни кад крену на рад у иностранство јесте ризик да уколико се не припреме адекватно за одлазак на рад у иностранство врло лако могу да постану жртве трговине људима у сврху радне експлоатације.

Трговина људима је глобални феномен, а процјена Међународне организације рада (МОП) каже да је тренутно у свијету преко 21 милион мушкараца, жена и дјеце који су жртве трговине људима. Трговина људима је по заради друга по реду дјелатност организованог криминала одмах после трговине наркотицима, а трговци људима су вјешти и перфидни криминалци који као вјешти предатори уочавају слабости појединца и не либе се да их искористе.

Како бисте избјегли ризик да постанете жртва трговине људима неопходно је да се правилно и детаљно информишете о условима рада и правима која су вам загарантована, као и о индикаторима који вам указују на опасност од трговине људима у сврху радне експлоатације.

Општи индикатори за заштиту радних права

Уколико сте се одлучили на одлазак на рад у иностранство битно је да о свом ангажману у иностранству имате све битне информације које вам указују на заштиту радних права:

Услови рада

Када се запошљавате у иностранству за вас почињу да важе правила која су прописана у земљи у којој се налазите. Без обзира на то да ли сте посао нашли сами или вам је понуђен путем посредничких агенција, инсистирајте да добијете сљедеће информације у писменој форми:

- Ко је ваш послодавац, да ли је регистрован и гдје се налази сједиште послодавца?
- **Сви основни елементи примања** како су дефинисани у националном законодавству

Да ли се у оглашеном износу зараде ради о бруто плати или нето плати?

Да ли имате право на накнаду за покривање трошкова путовања, прехране и смјештаја у земљи домаћину (ако се од вас захтијева да путујете на мјесто гдје обављате посао)?

На који начин ће вам зарада бити исплаћивана, у готовини или путем рачуна?

- **Максималан број радних сати** – дефинисан број радних сати дневно (недјељно, мјесечно) те услови за прековремени рад
- **Минимално вријеме за дневни, недјељни и годишњи одмор**
- Која су правила за **заштиту здравља и безбједност на раду?**
- Услови за запошљавање радника, посебно преко агенција за привремено запошљавање
- Услови запошљавања **трудница, породиља и особа млађих од 18 година**
- Да ли је обезбијеђен **једнак третман мушкараца и жена** и која су друга правила за спречавање дискриминације?
- Да ли послодавац обезбјеђује **смјештај** за вас, на који начин и на који временски период?

Важна напомена:

Трошкове услуга посредовања у запошљавању сноси послодавац. Уколико вам приликом посредовања у запошљавању посредник тражи новац за услугу посредовања при запошљавању то указује на намјеру да вас превари.

Обавезе радника

Прије него што прихватите запослење у иностранству такође треба да се информишете о својим обавезама и о томе на који начин ове обавезе извршавате:

- Да ли вам је неопходна радна дозвола и, ако јесте, ко и када је издаје?
- Да ли је неопходно да ваша професионална квалификација буде призната или вам је неопходно да приложите одређену потврду о професионалној квалификацији?
- На који начин се региструјете у систем социјалне и здравствене заштите?
- На који начин пријављујете свој боравак у земљи домаћину?
- Да ли испуњавате услове за ЕУ плаву карту?

Важна напомена: Држављани Босне и Херцеговине на основу споразума са Европском унијом, уколико су легално запослени, имају иста права као и држављани земље домаћина.

Билатерални уговори Босне и Херцеговине о социјалном осигурању и привременом запошљавању

Босна и Херцеговина има потписан низ билатералних уговора о социјалном осигурању и привременом запошљавању који гарантују бољу заштиту држављана Босне и Херцеговине уколико нађу посао у једној од држава потписница.

1. Међународни споразуми о социјалном осигурању у дијелу који се односи на незапосленост потписани су између Босне и Херцеговине и следећих држава: Републике Словеније, Савезне Републике Југославије (Република Србија), Савезне Републике Југославије (Црна Гора), Савезне Републике Њемачке, Републике Аустрије, Републике Турске, Републике Мађарске, Републике Сјеверне Македоније и Краљевства Белгије.

2. Међународни споразуми у области запошљавања

- „Споразум између Савјетаминистара БиХ и Владе Републике Словеније о запошљавању држављана БиХ у Републици Словенији“
- „Договор о посредовању при запошљавању радника из Босне и Херцеговине у Савезној Републици Њемачкој на пословима његоватеља“
- „Споразум између Савјетаминистара Босне и Херцеговине и Владе

Републике Србије о привременом запошљавању држављана Босне и Херцеговине у Републици Србији и држављана Републике Србије у Босни и Херцеговини“

- „Споразум између Савјетаминистара Босне и Херцеговине и Владе Државе Катар о регулисању запошљавања држављана Босне и Херцеговине у Држави Катар“ (овај споразум још увијек није ступио на снагу)
- Програм феријалне праксе студената из БиХ у СР Њемачкој.

Начин и процедура запошљавања страних држављана у Црној Гори дефинисан је Законом о странцима Црне Горе. Страни радник мора да има дозволу за привремени боравак и рад (са роком важења до годину дана) или дозволу за сезонски рад (са роком важења до шест мјесеци у периоду од годину дана). Захтјев за издавање дозволе за привремени боравак и рад подноси се подручној јединици Министарства унутрашњих послова Црне Горе, а сва упутства могу да се нађу на њиховој веб-страници.

Начин и процедура запошљавања страних држављана у Републици Хрватској прописана је Законом о странцима, а захтјев Министарству унутрашњих послова Хрватске подноси послодавац. Све информације могу да се нађу на веб-страници Министарства.

Начин и процедура запошљавања странаца у Републици Аустрији дефинисана је Програмом Црвено-бијело-црвена карта (Rot-Weiss-Rot Karte) Владе Аустрије. Према процедури, дозвола за рад се одобрава на основу бодовања више критеријума. Више података о овој процедури налази се на овом линку: <http://arz.gov.ba/nezaposleni/CBC%20Karta%20Juni%2013%20bs.pdf>

За државе са којима Босна и Херцеговина нема потписане посебне билатералне споразуме о условима запошљавања и гарантованим правима можете да се информишете на страницама дипломатско-конзуларних представништава земље домаћина у Босни и Херцеговини.

Прије одласка на рад у иностранство

Прије него што се одлучите на одлазак у иностранство прикупите све релевантне информације о **општим индикаторима за заштиту радних права**, да ли је агенција за посредовање у запошљавању регистрована за обављање послова посредовања, провјерите информације о послодавцу које су садржане на интернету, информишите се о најближем дипломатско-конзуларном представништву Босне и Херцеговине у земљи домаћину. Такође о својим правима и условима рада можете да се информишете у канцеларијама бесплатне правне помоћи из области радних права у земљи домаћину.

Користите доступне онлајн садржаје да се информисете о својим правима и моделима заштите својих права. Велики број информација можете да пронађете на веб-страницама страних дипломатско-конзуларних представништава у Босни и Херцеговини која су излистана на веб-страници Министарства иностраних послова Босне и Херцеговине:

https://www.mvp.gov.ba/ambasade_konzulati_misije/ambasade_u_bih/Default.aspx

Предострожности ради, размијените информације са члановима породице и пријатељима како би они имали валидне информације о послодавцу, запослењу и мјесту вашег боравка док сте у иностранству.

Трговина људима у сврху радне експлоатације

Трговина људима је један од најдрастичнијих облика кршења људских права. Ризик да неко постане жртва трговине људима повећава се у случајевима миграција чак и када су у питању легалне економске миграције.

Трговци људима користе рањивости појединца, породица и група како би над њима успоставили контролу и искоришћавали их.

Трговина људима доноси трговцима људима значајну добит и одвија се у добро организованим, неријетко и транснационалним, круговима организованог криминала.

Имајући у виду чињеницу да грађани Босне и Херцеговине најчешће мигрирају у друге земље јер су у стању потребе

да за себе и своје породице обезбиједе егзистенцију, уколико се детаљно не информишу о условима ангажмана у земљи домаћину, правима која су им као страном раднику гарантована и уколико не познају језик, налазе се у ризику да њихова недовољна информисаност и немогућност комуникације буду злоупотребљени, а сами да постану жртве радне експлоатације.

Како и зашто се одвија трговина људима у сврху радне експлоатације?

Трговина људима у сврху радне експлоатације увијек подразумијева предузимање одређених радњи уз примјену средстава која ће у коначници омогућити трговцу људима да ИСКОРИШЋАВА ваш рад и ваше тијело.

Имајући у виду наведене факторе ризика, врло је битно да будете информисани и да обратите пажњу на ризике и индикаторе потенцијалне опасности од трговине људима у сврху радне експлоатације.

Уколико сумњате у намјере послодавца или ако вам се у току радног ангажмана догодила било која од наведених ситуација, обратите се најближем дипломатско-конзуларном представништву БиХ у земљи домаћину.

О ситуацији у којој се налазите обавијестите своју родбину и пријатеље који могу контактирати надлежне органе БиХ.

ЗАПАМТИТЕ:

Сваки мушкарац, жена и дијете могу да постану жртве трговине људима

Прије него што прихватите понуду за посао, провјерите тачност података

Обавијестите своје ближње и дајте им информације о свом ангажману

ГРАФИКА:
ТРГОВИНА ЉУДИМА У СВРХУ РАДНЕ ЕКСПЛОАТАЦИЈЕ

По доласку на рад у иностранство

Уколико се у току вашег рада у иностранству догоде ситуације које вам указују на то да су ваша права нарушена, имајте у виду сљедеће индикаторе који указују на ризик од трговине људима у сврху радне експлоатације:

УСЛОВИ ЖИВОТА И РАДА

Уколико су услови живота и рада знатно гори од оних који су са вама договорени прије вашег доласка у иностранство

ПРЕКОВРЕМЕНИ РАД

Уколико вас послодавац присиљава да радите прековремено, а прековремени рад вам није адекватно плаћен нити сте добили неке друге бенефиције на основу прековременог рада

ОГРАНИЧЕЊЕ КРЕТАЊА И ИЗОЛАЦИЈА

Послодавац вам ограничава кретање и слободу, не даје вам тачну информацију гдје се налазите, задржава ваша лична документа и путне исправе, немате могућности да комуницирате са другим запосленим код послодавца

ОБМАНА

Услови рада, зарада и бенефиције нису онакве како је договорено са послодавцем прије вашег доласка у земљу домаћина.

ИСКОРИШЋАВАЊЕ РАЊИВОСТИ

Послодавац користи вашу рањивост као што су изражена потреба да издржавате породицу, болест ближњег итд. да вас примора да пристанете на горе услове рада од договорених.

ФИЗИЧКО И СЕКСУАЛНО НАСИЉЕ

Уколико сте у току свог рада у иностранству у било ком тренутку изложени физичком (ударци, шамари, гурање) и сексуалном насиљу (непримјерени коментари, увреде, додир на које не пристајете) од стране послодавца или оних који у име послодавца управљају процесима рада

ЗАСТРАШИВАЊЕ И ПРИЈЕТЊЕ

Уколико вас послодавац застрашује или пријети да ће учинити нешто нажао вама или вашим ближњима како би вас приморао да пристанете на услове горе од унапријед договорених

Корисни линкови

Агенција за рад и запошљавање БиХ

<http://www.arz.gov.ba/>

Заводи за запошљавање

<https://www.fzzz.ba/>

<http://zzrs.org/>

<https://zzzbrcko.org/>

Дунавски компас

Путем веб-апликације Дунавски компас од сада су доступне информације из области рада, образовања, здравства, пословања, свакодневног живота и боравка у осам држава чланица Дунавске регије: Њемачка, Аустрија, Чешка, Словачка, Мађарска, Хрватска, Словенија и Србија.

Министарство безбједности БиХ

<https://www.msb.gov.ba/>

Министарство цивилних послова БиХ

<http://www.mcp.gov.ba/>

Министарства унутрашњих послова и Полиција

<https://mup.vladars.net/>

<http://www.fmup.gov.ba/v2/>

<https://policijabdbih.gov.ba/>

Министарство бвањских послова БиХ

<https://www.mvp.gov.ba/>

Министарства рада

Федерално министарство рада и социјалне политике
(fmrsp.gov.ba)

Министарство рада и борачко-инвалидске заштите
(vladars.net)

Летак: „TRGOVINA LJUDIMA U SVRHU RADNE
EKSPLOATACIJE SE DESAVA – PREPOZNAJ I ZAŠTITI SE“ –
<https://ring.ba/images/2021/Letak%203.jpg>

У изради информативне брошуре учествовали:

Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine
Министарство безбједности Босне и Херцеговине
Ministry of Security of Bosnia and Herzegovina

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Federalno ministarstvo rada i socijalne politike

Agencija za rad i zapošljavanje BiH
Агенција за рад и запошљавање БиХ
Labor and Employment Agency of BiH

ZAVOD ZA ZAPOŠLJAVANJE BRČKO DISTRIKTA BiH
ЗАВОД ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ БРЧКО ДИСТРИКТА БиХ
EMPLOYMENT INSTITUTE OF BRČKO DISTRICT OF BiH

Federalna uprava policije

Министарство унутрашњих послова
Републике Српске
Републички координатор за борбу
против трговине људима

Policija Brčko distrikta Bosne i Hercegovine

Ова публикација је израђена уз финансијску подршку Европске уније и Вијећа Европе. Ставови изражени у публикацији не представљају нужно званичне ставове Европске уније или Вијећа Европе.

SRP

Вијеће Европе је главна организација за заштиту људских права на континенту. Обухвата 46 држава чланица, укључујући све чланице Европске уније. Све државе чланице Вијећа Европе су потписале Европску конвенцију о људским правима, споразум који има за циљ да заштити права човјека, демократију и правну државу. Европски суд за људска права контролише имплементацију Конвенције у државама чланицама.

www.coe.int

Земље чланице Европске уније одлучиле су да удруже своја знања, ресурсе и судбине. Заједно су изградиле зону стабилности, демократије и одрживог развоја, задржавајући културну разноликост, толеранцију и индивидуалне слободе. Европска унија поклања посебну пажњу размјени постигнућа и вриједности са земљама и народима изван својих граница.

www.europa.eu

Финансирано
од стране Европске уније
и Вијећа Европе

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Имплементирано
од стране Вијећа Европе